

Список використаних джерел

- Давидюк, Л. В., & Мельник, А. О. (2022). Етика. 5 клас. Видавничий дім «Освіта». <http://yakistosviti.com.ua/uk/Etika>
- Дацюк, С. (2017, 13 січня). Підходи до обговорення великої війни. Українська правда. https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/58789073af4df/page_3/
- Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Пометун, О. І., Ремех, Т. О., & Кришмарел, В. Ю. (2022). Модельна навчальна програма «Етика. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. <http://yakistosviti.com.ua/uk/Etika#pdf>

ДО ВИБОРУ КОНЦЕПЦІЇ ПІДРУЧНИКА ФІЗИКИ ДЛЯ 7-ГО КЛАСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Засекін Дмитро,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
відділ біологічної, хімічної та фізичної освіти
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

На нинішньому етапі реформи загальної середньої освіти здійснено розроблення навчально-методичного забезпечення адаптаційного циклу базової освіти. Науковцями Інституту педагогіки НАПН України підготовлено 23 модельні навчальні програми та 16 підручників, що забезпечують цілісність дидактичної системи навчання в 5–6 класах (Топузов, Засекіна, 2022). Наступний етап реформи пов'язаний із розробленням навчально-методичного забезпечення для наступного циклу базової освіти – предметного навчання у 7–9-х класах. На часі розроблення концепції підручника з фізики для 7–9 класів.

Нами проаналізовані підручники природознавчих курсів адаптаційного циклу навчання. З'ясовано, що для 5-х класів закладів загальної середньої освіти розроблено 10 підручників, що мають гриф Міністерства освіти і науки України. За модельною навчальною програмою «Пізнаємо природу» (автори Д. Біда, Т. Гільберг, Я. Колісник) розроблено підручники двох авторських колективів: Д. Біда, Т. Гільберг, Я. Колісник, видавництво «Генеза», Л. Мідак, Н. Фоменко, В. Гайда, С. Подолук, В. Кравець, І. Кравець, І. Олійник, В. Стахурська, З. Пушкар, С. Банах, Л. Козловська, видавництво «Астон». За модельною навчальною програмою «Пізнаємо природу» (авт. Т. Коршевнюк) – два підручники: УОВЦ «Оріон» (автори Т. Коршевнюк, О. Ярошенко) та видавництва «Ранок» (автори О. Янкавець, О. Дубчак, Г. Ільченко).

За модельною програмою «Пізнаємо природу» (автори Р. Шаламов, М. Калібеда, О. Григорович, С. Фіцайло) – двох авторських колективів: Р. Шаламов, Г. Ягенська (видавництво «Пропапір»), Д. Шабанов, М. Кравченко (видавництво «Підручники і посібники»). За модельною програмою «Пізнаємо природу» (автор О. Бобкова) – підручник видавництва «Формула» (автор Дж. Е. Біос).

За модельною програмою «Довкілля» (автор О. Григорович) – підручник видавництва «Ранок» (автори О. Григорович, Ю. Болотіна, М. Романов).

За модельною навчальною програмою «Природничі науки» – два підручники: видавничого дому «Освіта» (автори Т. Засекіна, Ж. Білик, Г. Лашевська) та видавництва Ранок (автори М. Рудич, В. Щербина, І. Ненашев, З. Ворона).

Аналізуючи підручники нами виявлено ознаки за якими згруповано підручники: традиційні (6), традиційні з елементами інноваційності (1), інноваційні (3). Для поділу слугували такі критерії апарату підручника: структура параграфів, способи подачі навчального матеріалу, методичний апарат підручника.

У підручниках традиційного стилю на початку параграфів зазначаються питання із раніше вивченого, у кінці – підбиття підсумків та запитання для повторення та засвоєння. У текстах параграфа трапляються проблемні запитання, що активізують й мотивують учнів до пізнання, проте переважно інформація подається в готовому вигляді.

У підручнику з елементами інноваційності «Пізнаємо природу» (авт. Т. Коршевнюк, О. Ярошенко) на початку параграфів даються завдання для зацікавленості й вмотивування пошуку відповіді. Теоретичний матеріал коротко і чітко викладено у пунктах параграфа «Наукова довідка». Після кожного такого пункту подано завдання. Наприкінці – рубрика «Нумо досліджувати» із підведенням підсумків «Дослідили й дізнались» та завдання на перевірку «Тобі до снаги». Окрім того у параграфі велика кількість й додаткових рубрик «Технотека», «Парад порад», «Пізнавальний калейдоскоп», «Добрі справи для природи», і позначок «інтегровані завдання», «пліч-о-пліч», «медіапошук», «нотатник допитливих і спостережливих».

Інноваційною є структура підручників «Пізнаємо природу» (автори Р. Шаламов, Г. Ягенська) та «Пізнаємо природу» (автор Дж. Е. Біос), «Природничі науки» (автори Т. Засекіна, Ж. Білик, Г. Лашевська) де зміст, що вивчається, подається через дослідження.

Найбільш оптимальною для вибору концепції підручників із фізики для базового курсу вважаємо структуру підручника «Природничі науки». У ньому параграфи починаються із рубрики «Досліджуй», де учні можуть проявити себе у ролі самостійних маленьких дослідників. Виконання цих завдань одночасно зацікавлює учнів – чому так відбувається, й мотивує їх з'ясувати – для чого це потрібно. У рубриці «Дізнавайся» навчальний матеріал подається як відповіді на запитання до пунктів, що також сприяє розвитку пізнавального інтересу. У рубриці «Дій» завдання структуровано за розвитком когнітивних дій: відтворення – пояснення – розуміння – застосування – аналізування й оцінювання – творення. Така структура найкраще розкриває фізику як експериментальну науку.